

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Jedan spomendan

Možda spomendane netko shvaca stereotipnima u godini života. Katkada ima i pravo. Život u svojoj brzini toliko odmiče ispred očiju, da se prošlost obavija velom zaboravi. A ako je bilo u toj prošlosti nešto markantno, pa i veliko, zadržat će se uspomena, ali svake će godine biti blijedja. S vremenom će za nekoga da bude stereotipnom bez osjećaja, za nekoga pak punom pijeteta, ali obavijena maglom klasičnog mita.

Ne bismo htjeli, da uspomena na Herzla bude takovom. Za one, koji ga poznavahu lično ili ga vidješe za života, sigurno i nije. Za one pak, koji ga mogu upoznati u njegovim dnevnicima (a »Tagebücher daju ga čitava) ne će Herzl biti mitom. Veličina njegova, koja je znala za unutarnju razdvojenost Židova, daje mu onu silnu snagu, da djeluje na ljude. Puna fantazije i realnosti, gdje vjeruje uvjetima diplomatske Evrope; snažna voljom iznad svake mogućnosti; čvrsta i sentimentalna poput pečine i lirske pjesme, takova ga daju dnevnicima. To nije jednostavan čovjek, ali je bogata duša sa ne iscrpivom snagom života, što je zahvala u dobro i zlo. Vladar i sluga ujedno, tašt i nesebičan u isti mah. U svoj punoći i svoj razdvojenosti ne može ga čovjek da gleda i poštuje klasičnim mitom. Kakav je god bio, sa svim velikim vrlinama, i onim svim manama, bio je velik, i kao velik čovjek neka vazda pripada nama.

Herzlov cionizam bio je i ostat će u biti svojoj težnja za prevladanjem jedne izvanje i unutarnje bijede Židova. Sredstvo pomoći je jedna izvanja organizacija, uz koju se u nutrinji veže ideja ponosa, časti, duševne snage, a sve u toliko, u koliko će ta organizacija djelovati prema vani. Ideja je: stvoriti za Židove ono isto, što već narodi Evrope davno imaju. To je Judenstaat. Sadržajno isto kao u nežidovske okoline. Tek za Židove, a to je u brešuri ono revolucionarno, što nitko do njega nije smio jasno da kaže. Herzl je kritično promatrao svijet oko sebe, ali u glavnom uzimlje ga naravnim. Evropa devedesetih godina sa kulturnim i civilizatornim napretkom je sfera, u kojoj i za koju je Herzl živio. Ona se je odrazila u Judenstaatu, Gledamo pred sobom sliku države, što počiva na principu rada, ekonomske snage i vojske. Socijalno se stanje reformira. Cijela državna vlast dobiva imperatorski karakter. Imperatorski i tehnički.

Napoleon (a to je Herzlov uzor) gradi imperatorsku i tehničku državu. Izvor joj je težnja za moći i organizacijom a ideja narodna dolazi u toliko u obzir, u koliko

služi kao sredstvo. Napoleonov se je imperij kao nemoguć srušio. Državna organizacija mora da je narodno ograničena.

I za Herzla je narodna ideja, ma i bez sadržaja i tek izvanja, ipak primarna, imperatorska, koja vlada i daje biljeg realizaciji svih težnja. Ali u Judenstaatu manjka još narod kao organizam zajedničke pripadnosti sa svojim osebnim religioznim, kulturnim i socijalnim znakovima. Židovski narod Judenstaata je tehničkopolitički. U Judenstaatu još Herzl ne poznaje židovstva. Kad ga je upoznao nastaje ispravak shvatanja riječima: »Prvo k židovskom narodu, a zatim u židovsku zemlju.« Ovo je već cionizam Ahad Haama i Bubera. Ahad Haama prije svega, tog najvećeg antipoda Herzla i Nordaau.

Kritika Ahad Haama bila je oštra, na mjestima i ispravna, ali bili bismo slijepi, ako u Herzla ne bi vidjeli sve ono njegovo veliko: i srce, i volju, i rad i cio život.

Veličinu njegove volje i njegova rada shvatit ćemo pravo tek onda, ako pomislimo što je sve učinio za politički progres cionističke ideje. I ovdje ima raznih shvatanja. Hoveve Cijon, kolonizujući Palestinu, idu k cilju, kojega je teško dohvatiti i za kog se moraju iscrpiti sva sredstva. Herzl, koji hoće do Palestine političkim putem, ima cilj, za koji uopće nema sredstava.

Politička sfera Evrope je sfera sile, moći i prestiža. U ovu sferu dolazi Herzl u ime naroda, koji nema ni sile ni prestiža. Herzl je sam u svojoj osobi. Njegova osoba daje ono, čega objektivno nije bilo, — Ta čitavi dijelovi židovstva toga nijesu htjeli —, narodnu snagu i narodnu vrijednost. Prema vani pretstavlja on silu, koju tek treba organizovati. Faktori narodne sile: broj ljudi, novac, utjecaj, sve je to bilo razasuto i privatno, a on je htio da iz toga napravi jedan javni i narodni nadprivatni faktor snage, koji je on već unaprijed zastupao. Kolikih li poteškoća! Nutarnje i izvanje političke mogućnosti vezane fatalnim vezom što više, nutarnje same izmedju se, vanjske isto tako. Svaka vevlast daje privolu pod uvjetom, da to i druga učini. Preduvjet pak svakog evropskog kabineta bijaše, da Herzl pripremi židovski novac. Bankiri pak traže pristanak vlada, vladaoći pak onaj bankira. Iznad svega opet traži jedan bankir pristanak drugoga, jedan vladar privolu drugoga. A u ovom labirintu uvjetnih mogućnosti stoji Herzl sam. Vrijednost jedne mogućnosti raste, ako je druga kao uvjet ispunjena, a nijedne nije moguće uhvatiti tako, da bi je iz svijeta u realnosti povukao u realni život.

Taj rad je veličina Herzlova, a stajše ga mira njegova, mira njegove obitelji, novaca, živaca, a prije svega onog velikog i bolesnog srca njegova, koje ga je prerano ubilo. A onda dvoumica, n'je li sve uzalud.

Ipak nije sve bilo uzalud. Politički Herzlov rad otvorio je vrata svim uspješima cionizma. Taj je rad stvorio javnost cionističke misli, pribavio joj poštovanje u faktora evropske politike. Nakon 15 godina pokazahu se prvi uspjesi. Ti uspjesi nijesu potpuni u njegovom smislu, ali su ipak dokaz ispravnosti njegovog rada i puta, kojim je polazio.

U to doba dobiva Herzl već historijsku pozadinu. Sugestivna njegova figura daje židovskoj masi, vičnoj tek lutanju, čvrsto uporište, i ona se oduševljava za njega i obožava ga.

Židovski je narod apolitički, pa prije Herzla i iza Herzla nije rodio političara. Bar am ne u Herzlovu smislu. U 19 godina ovamo nije se mnogo promijenilo. Tek se je narodna ideja sadržajno produbljivala.

Cionizam stoji pred 13. kongresom, koji treba novčano da obezbijedi djelo obnove. I za namicanje novca treba političkog školovanja. Herzlu ga nikad uzmanjkalo nije, jer se politika u užem smislu ne da dijeliti od svojih grana.

Nestašica sredstava može da jako pokoleba vjeru. Učimo u Herzla, kako treba vjerovati. Kad su ga bankiri sažalno ismjeivali, a srednji sioj slijegavao ramenima Herzl je vjerovao u židovsku masu. Mali židovski čovjek stvorio je kolonijalnu Banku i uzdržao Keren Kajemet. Veliki nijesu davali, jer veliki za svoj novac kupuju, a Herzl ideje nikada prodavao nije.

Neka bi 13. kongres mislio na to, kad će odlučivati o budućnosti cionističke organizacije.

O. R.

Rekonstrukcija Jewish Agency-a

Govor Weizmanna na konferenciji američkih cionista.

Dne 17. juna otvorena je u Baltimoru godišnja konferencija cionističke organizacije u Americi. Konferencija raspravlja je o pitanju saziva svjetskog palestinskog kongresa i Jewish-Agency-a, te je prihvatila rezoluciju, koja se ima predložiti XIII. cionističkom kongresu. Rezolucija glasi: »Cionistička se Egzekutiva opunomoćuje, da istodobno s pripravama za saziv židovskog svjetskog kongresa smjesta pristupi i osnutku Jewish Agency-a. Kao članovi imaju se po-

zvati zastupnici organizacija, koji su interesovani na obnovi Palestine, ili koji bi se mogli za obnovu zainteresirati.»

Goldberg i Rothenberg zastupali su rezoluciju, koju je stavio predsjednik Lipski. Šomer podnio je protuprijedlog, da se što prije sazove židovski svjetski kongres i da dotle cionistička organizacija fungira kao Jewish Agency. Ovaj je prijedlog otklonjen.

Dr. Weizmann razložio je u oduševljenom govoru, da zaključak konferencije odgovara i njegovim nazorima i da će se zauzeti za njegov prihvatanje u Karlovin Varyma. Vrlo se teško na to odlučio, na žalost nijesu ni Balfourova deklaracija ni zaključci San Rema, ni palestinski mandat mogli da povuku za sobom židovski narod. Još jedna godina kao prošla i cionistička organizacija je skršena. Naš napredak u Palestini nije dostatan. Neplaćeni učitelji i gladni halucim zadat će smrtni udarac mandatu i tko zna, što bi se dogodilo, kad bi financijska kriza još trajala i zadnjih dana pesaha. Židovski svjetski kongres ne će moći da obuhvati sve židovske elemente. Židovi Rusije ne će moći doći, a pola milijuna Židova, koji rade u Americi, su još nepripravljani. Naš sadašnji uspjeh ima da pripiše halucim u Palestini. Godišnje naseljavanje od 50.000 halucim svakoga bi predobilo za Palestinu. Zov za svjetskim kongresom mora da dodje iz Palestine, čiji se zov mora da izrazuje brojkama. Dr. Weizmann nadalje izjavljuje, da je barun Edmund Rotschild »cionista par excellence« i ako to nije formalno. On, Weizmann, nema manje vjere u demokratski princip no drugi, ali moramo imati pokrivena ledja prema onima, koji nastoje da nas obore. Palestina je otok u arapskom moru; ona mora da živi u miru sa svojim susjedima. Hoćemo da upravljamo naš poziv na saradnju čestitim muževima. Autoritet cionista u Jewish Agency-u očuvan je s 50% glasova, ali cionistička organizacija mora jedan dio svoga tereta da prenese na druge, koji mogu da pomognu.

Dr. Šmarja Levin izjavio se protiv promjene principa, koja cionizmu ne bi privela novih elemenata. Za zastupnika židovskoga naroda nisu mogući kompromisi.

Profesor Warburg izvjestio je o raznim odborima, koji su nastali njegovom inicijativom, a koji treba da sudjeluju kod osnutka biokemijskog i mikrobiološkog odjela hebrejskoga sveučilišta u Jeruzalimu.

Konferencija primila je rezoluciju, u kojoj se izrazuje priznanje sir Herbertu Samuelu za rad uloženog za duševnu i gospodarsku izgradnju židovske narodne domaje.

Dr. Ruppin o budućem cionističkom vodstvu.

Novinarski bulletin palestinske cionističke egzekutive objelodanjuje slijedeće nazore dr.-a Ruppina o načinu ustrojstva i sastava buduće cionističke egzekutive.

a) Cionistička organizacija, kao i Keren Hajesod, ima da premjeste svoja centralna vodstva u Palestinu, jer ovdje, na licu mjesta, mogu lakše upoznati položaj, no na drugom kojem mjestu, što je

pretpostavka za njihove rezolucije i propagandu. U Londonu ostaje samo jedan zastupnik za politiku i za pitanja organizacije. Cionistička egzekutiva sastoji samo od 5—6 osoba, od kojih su tri u Palestini i 2—3 u Londonu. — b) Veliki Akcijoni Odbor, koji u sadašnjem njegovom ustrojstvu ne pozna prilike zemlje u takvoj mjeri, da može odlučiti o pitanjima, koja se tiču Palestine, prenaša svoju kompetenciju u tim pitanjima na Vrhovno Vijeće, koje bi se u Palestini osnovalo. Akcijoni Komitej koncentrirat će svoju djelatnost na razvitak i širenje cionističke ideje u galutu, što dosad nije dostatno izvršeno. Vrhovno Vijeće imat će 10—12 članova, koje bira djelomično Akcijoni Komitej, djelomično opet Vaad Leumi. Sastajat će se barem jedanput mjesečno. Ovom Vijeću pripada pravo prigovora glede djelovanja cionističke egzekutive u Palestini. — c) Osim toga Vrhovnoga Vijeća kao kontrolni organ u Palestini, stvorit će se i u Londonu Političko Vijeće, kao kontrolni organ za političku djelatnost, a sastojati će od 5—10 članova.

Čim ova osnova bude po kongresu primljena, bit će slijedeće mogućnosti za proširenje cionističke egzekutive u Jewish Agency:

a) Udruženja, koja sudjeluju na izgradnji zemlje imaju pravo zastupstva u cionističkoj egzekutivi, kao i u dva gore navedena vijeća razmjerno prema njihovom gospodarstvenom djelovanju u Palestini. — b) Vrhovno Vijeće u Londonu sastajat će se kao »Opće Vijeće« bar jednom godišnje i to u Palestini ili gdje drugdje, da vijeća o predležecim palestinskim pitanjima. — b) Jewish Agency je sastavljena: 1. iz Općeg Vijeća i 2. Egzekutive birane po ovome Općem Vijeću.

U buduće ne će više cionistički kongres birati članove Egzekutive ovoga Općeg Vijeća, nego će Akcijoni Komitej izabran po kongresu birati svoje zastupnike za ovo Opće Vijeće, dok će izbor Egzekutive vršiti samo Opće Vijeće.

Ova osnova vrijediti će odmah po privoli necionističkih organizacija radi broja i imena članova, koje će one odaslati u Političko Vijeće, pošto se Opće Vijeće obrazovalo kao Jewish Agency. Vrhovno Vijeće bira na to novu Egzekutivu umjesto bivše cionističke egzekutive.

Stajalište poljskih cionista.

Iz Varšave javljaju: U zaključnoj sjednici zemaljske cionističke konferencije prihvaćena je rezolucija:

»Polazeći sa stajališta, da izgradnja Palestine treba da bude zadaća i djelo cijeloga židovskoga naroda i u saglasju s tekstom mandata, zaključuje VI. cionistička zemaljska konferencija, da se buduća Egzekutiva svjetske cionističke organizacije ovlašćuje sa strane XIII. cionističkog kongresa, da stvori Jewish Agency na taj način, da se omogućiti ustup u Jewish Agency zastupnicima velikih židovskih organizacija pojedinih zemalja i najvažnijim židovskim organizacijama. Nakon konstituiranja Jewish Agency-a ima da se sazove svjetski židovski kongres, kojemu će biti Jewish Agency odgovorna.«

Nakon prihvata ovih rezolucija izjavili su dr. Klumel, Podličevski i zastup-

nik Grünbaum, da polazu svoja mjesta. Konačno prihvaćene su još ove rezolucije:

»Konferencija cionista Poljske sa zaljenjem ustanovljuje, da do sada nisu izvedene obveze glede saradnje kod izgradnje židovske narodne domaje u Palestini, koja je sadržana u Balfourovoj deklaraciji i mandatu. Poziva se cionistička Egzekutiva, da poduzme u tom smjeru potrebite korake.

Cionistička zemaljska konferencija konstatira, da su dosadašnje federativne podloge, na kojima bazira cionistička organizacija, dovele do oslabljenja cionističkih redova, jer aktivne sile pokreta dijeli u razne cionističke grupe, što znatno umanjuje zajednički rad. Sadašnji sistem prodaje šekalima i forma izbora za naše najviše instancije ne izražavaju potpunoma pravo mišljenje cionističke javnosti. Konferencija traži, da njezini zastupnici na narednom kongresu traže unificiranje šekela i sistema zajedničkih izbora svih cionista na temelju proporcionalnoga sistema.

Delegati Poljske imaju na XIII. kongresu staviti zahtjev, da se kulturni rad u Palestini ima smatrati kao bezuvjetno nužni dio palestinskog obnovnog rada.

Konačno je još izražena želja, da se ujedine 4 cionističke organizacije u Poljskoj. Kratkim govorom Podličevskoga zaključena je konferencija.

Aktivna palestinska politika

Arapski se pokret zadnjih mjeseci razvija. Engleska smatrala je ispravnim da podupire težnju arapskog pučanstva za državnu samostalnost. Vijesti o ugovoru s kraljem Huseinom od Meke izazvale su u židovskom svijetu naročito u Palestini senzaciju i nemir naročito jer su se s arapske strane širile vijesti, da će i Palestina biti u sklopu arapskih država. Palestinska vlada objelodanila je vrlo oprezan demanti, u kojem je rekla, da se čeka do objelodanjenja ugovora, a da nema nikakvog povoda, da će se u upravi Palestine nešto promijeniti. Čini se, da je izjava palestinske vlade bila s diplomatskih razloga tako oprezno stilizovana, da ne bi Arape ogorčala jasnom izjavom, da Palestina ne će biti priključena arapskim državama. Još je veću zabludu u javno mišljenje donio ugledni engleski list »Times« izvadkom iz ugovora s kraljem Huseinom. Danas, kad je već objelodanjen ugovor, znamo tačno, da je Palestina izlučena iz sklopa arapskih država, a kralj Husein se obvezao, da priznaje posebne interese Engleske u Palestini. No između arapskih država i Palestine moglo bi doći do carinske unije. To je čisto ekonomsko pitanje, a dobri poznavaoči su nazora, da ovakova gospodarska carinska unija, ne samo da bi bila poželjna, već sa židovskoga gledišta za razvoj Palestine upravo potrebna.

Nema stoga razloga ni za kakovo uznemirenje, jer je Engleska odlučna da izvrši obveze mandata. Naravno, da je arapski pokret pojava, kojom se moramo živo baviti, i prema kojoj se ne smijemo pasivno držati. Imamo se s jedne strane svom energijom boriti da uvaženje arapskih želja ne dovodi do toga, da se povredi naše zakonito pravo na židovsku

domaju u Palestini; Zadaća je našeg političkog vodstva da to spriječi. S druge strane valja da računamo s činjenicom da arapski predjeli ojačaju, i da će se u dogledno vrijeme, ujediniti u jednu uniju. I ako to još za dugo ne znači jedinstvenu arapsku državu, ipak moramo s time da računamo. Palestina mora da stupi u užu vezu iz ekonomskih razloga s tim državama. Naša politika mora da s tim razvojem računa. No ako treba da stvar bude povoljna za židovsku Palestinu, tad mora da se vrši intenzivan rad kolonizatoran u Palestini, da se stvaraju sigurne podloge, kako bi židovska domaja postala snažan faktor u orijentalnoj politici.

*

O ovom epitanju piše i »Jewish Chronicle«, list, koji je dosad bio u opoziciji prema cionističkoj Egzekutivi, naročito prema Weizmannu, pod naslovom: »Arapska politika i Keren Hajesod« ovo:

Prema zadnjim vijestima o ugovoru između Velike Britanije i kralja Husaina glede stvaranja arapske federacije izlučit će se Palestina iz tog ugovora. Možemo samo da opetujemo, što smo prije naglasili, da je širenje ovakovoga dokumenta, na način kako je uslijedio, nepoželjno. Upućujemo na odredbe sada objelodanjenog ugovora da pokažemo, kako je nerazborito, da se pišu komentari ili kritike koje se oslanjaju samo na čuvenju ili na pojedine dijelove dokumenta, a koji se tek onda mogu razumjeti, kad se može prosuditi cijeli dokument. Zadnjeg tjedna su konstitucionalni organi kao »Morning Post«, »Daily Express« i »Daily Mail« veseljem zabilježili nekonstitucionalno držanje, što su ga zauzeli Arapi u Palestini i išli su tako daleko, da su ih još sokolili u njihovom otporu protiv engleske vlade. Žalostan je to primjer za protuslovlja u koja upadaju te novine svojim negodovanjem protiv procionističke politike u ili svojom mržnjom protiv Židova ili možda obojima zajedno. Dok je držanje Arapa karakterizirano namjernom tvrdokornošću slično držanju grabežne životinje, koja u zvjerinjaku zubima škripi pa je sigurno, da ti ljudi ne će razvitka i napretka zemlje; naprotiv Židovi i to najbolji našega naroda — nastoje da nasmazu novca da se Palestina opet izgradi i izbavi iz pustoši i zanemarivanja stoljeća. Prije otvorenja cionističkog kongresa namaknut će Keren Hajesod, — a to je samo jedan od mnogih fondova, koji su određeni za Palestinu svotu od 1,000.000 funti. To ima da se zahvali poglavito nadčovječnom djelovanju dra. Weizmanna za vrijeme njegove američanske kampanje. Samo malo ljudi u Engleskoj shvaća veličinu tog uspjeha. Nema britškoga Židova — a dr. Weizmann je britski Židov — koji je primio takav pozdrav, takove počasti i takove dokaze poštovanja, kao što je to primio cionistički vođa na svom putu u Americi. Sumnjamo u to, da bi se i jedan engleski Židov, koji danas živi, mogao mjeriti sličnim priznanjem. Dr. Weizmann bit će sigurno prvi koji će priznati, da bi i njegovi najbolji prijatelji i najoduševljeniji pristaše činili krivo, kad bi to pripisali samo njegovoj osobnosti. On zahvaljuje svoj trijumf činjenici, da požrtvov-

no vrši jednu misiju u židovskome narodu, koja svakoga u kome živi židovski duh, brzo zaokuplja, kojoj se ne može oprijeti i koju i nežidovi shvaćaju kao pojavu u židovskome životu što zaslužuje poštovanje i udivljenje. Tako cionizam, i ako mu valja preći još dugim putem do ostvarenja svoga cilja u Palestini, već sad vrši veličanstven rad predobivanja Židova židovstvu, a u nežidova pretvarajući osjećaje negodovanja i nepovjerenja, u poštovanje i priznanje. Ovo stanje pruža nam dvije protivne slike. Na jednoj strani stoje Arapi, čija je težnja, kako se čini, da zemlju drže u stanju, kakovo je već bilo vijekovima i na njihovoj strani neprijatelji našega naroda, koji im povladjivaju, koji ih podupiru i podstrekavaju. S druge strane su Židovi — naglašujemo ponovno najbolji među Židovima — koji pored svoju razočaranja i neizmernih poteškoća još uvijek žele da donesu u zemlju, koju ljube, materijalna sredstva za njezinu obnovu te su ispunjeni samo brigom, da bude dostojna židovske predaje prošlosti i židovske nade budućnosti. Ne treba biti čovjek Solomon da prosudi, na čijoj je strani pravo na zemlju.

Jedinstvenost akcija

Piše dr. Jaques Adler, Leipzig.

Vrijeme nije više podesno za krilatice i parole. Ne leži to samo u duševnom i materijalnom stanju smalaksalosti Evrope, već prije svega, upravo što se tiče naše židovske stvari, na tom, da su prošla vremena lijepih, oduševljenih riječi, i da je započela epoha mirnog, upornog rada. Iz revolucionarnih stadija stupio je cionistički pokret u stadij izgradnje. Najvažniji politički ciljevi su postignuti, forme izgradnje stvorene su već barem u velikim potezima; zadaća je neprestanog vazda se ponavljajućeg prividno monotono, a ipak tako raznovrsnog rada pojedinca, da svemu tome dade živi sadržaj 25. godina, četvrt veka, iziskivalo je ostvarenje političkog cionizma. Ostvarenje praktičnog cionizma ne poznaje vremenskih granica, niti kakovu završnu formulu, ono se proteže u nedoglednu budućnost stavljajući svaki dan nove zahtjeve, nove čine i novu orijentaciju. A ova beskonačnost djela nije u stanju da slabi našu odvažnost, već naprotiv ona je podstrek duhu i tijelu, kada postanemo svijesni činjenice: ostvarenje praktičnog cionizma uz osiguranje političkih uvjeta nije ništa drugo no sam život židovskoga naroda, život i stvaranje u naravnom jedinstvu, sam na sebe upućen, u zdravoj socijalnoj diobi, u slobodnom razvitku sopstvenih sposobnosti za produktivitetom, koje slijede nutarnji zakon vlastitih potreba i tek time dobiva za opći ljudski sud vrijednost prave originalnosti.

Staza, kojom ponovno židovski narod u sadašnjosti stupa u Palestini, vodi nas u daleke vijekove. Ta daljina vidika kolikogod je veličanstvena, imade ipak čudnu posljedicu. Ona se kadkada ukazuje prejakom za našu nutarnju snagu. No to je lako shvatljivo. Naš entuzijizam traži blize ciljeve, koji se mogu realizovati velikim, ali ipak ne predugotrajnim naponom energija, što ih čovjek

može za života dovršiti. To nam tumači nestalni karakter razvitka brza promjena tendencija, kratkotrajni opstanak stvorenih formi i u općoj povijesti. Rijetki su državni čiji se planovi i misli protežu na više vijekova, a još manje, koji bi mogli stvoriti odluke, što bi zajamčile namjeravani uspjeh na dulje vrijeme.

U protimbi prema biću moderne kontinentalne politike, koja se upravo sad zadovoljava časovitim riješenjem najtežih problema, da nakon kratkog vremena izjavi sve nedostatke takog rješenja, u protimbi dakle prema tome, stoji cionizam kao obnova cijeloga naroda koncentriranjem njegove jezgre u historijskoj domaji. Cionizam ne gradi — kao što to obično radi politika zapada — u malim nepravilnim fazama, za budućnost, prema nekom maglovitom cilju ili sasvim bez plana, on tačno zna što hoće, ako ne u godinama, to će postići u decenijama, možda tek i u jednom vijeku; uspostavu zdravih uvjeta opstanka za židovski narod u njegovoj domaji u Palestini.

Jasno shvaćenom cilju odgovara i plan. Put, čija bi nas duljina tokom godina mogla umoriti, tako je razdijeljen kako odgovara pojedinim svrhama i stadijama obnove. Razne akcije pojavljuju se jedna pored druge ili jedna iza druge sve nužne za izgradnju narodne domaje u svim njezinim dijelovima.

Što traži obnova na praktičnome radu? Prije svega kupnju zemljišta i pripravne radove za kultiviranje zemljišta kao što su amelioracije i pošumljivanje. To je zadaća Keren Kajemet Lejisraela. Zatim stvaranje ekonomske, političke, kulturne i higijenske baze za opstanak unapredjivanjem imigracije, poljoprivredne kolonizacije, trgovine i industrije, kredita, pučke nastave, zdravstva i izgradnje autonomije. To je zadaća Keren Hajesoda.

A što se nadalje traži za židovsku narodnu domaju? Prije svega shodna potpora židovskog radništva Palestine, koje danas putem universalne produktivne i konzumtivne zadruge stvara nove forme združnog rada, koje u svakom pogledu znače, moralno i ekonomski, napredak prema evropskoj protimbi između poduzetništva i nadničarstva, a koje se oslanjaju na najbolje starožidovske tradicije i zahtjevaju aktivni interes svakoga čovjeka, kome je do toga, da se socijalne prilike poprave. To je zadaća akcije za židovsko radništvo. Nadalje nam se ukazuje problem pripreme samoga židovskoga čovjeka za njegovo djelovanje u Palestini, u stručno tehničkom pogledu pomoću Helalua, u kulturnom pogledu pomoću Tarbuta.

Konačno, poput Keren Kajemeta i Kern Hajesoda, otvara nam se novi vidik na židovsko stvaranje u Palestini, a to je snabdjevanje domaje kapitalom, zahtjev na sve Židove, da svoj imetak, svoje uštednje, produktivno ulažu u Palestinu bilo da ga stave na raspolaganje bankama, parcelaciji zemlje, bilo da putem privatne inicijative samostalno rade ekonomski u zemlji, preseljenjem u Palestinu, svrstavši svoju egzistenciju u izgradnju židovske narodne domaje.

Mimo toga, kao neke vrsti okvir za sve to, treba razviti i djelatnost za cionističku ideju, za cionističku organizaciju, čiji je simbol šekel, dokumenat is-

povjedańja bazelskog programa, legitimacija za izbore za kongres.

Kongres daje nutarnje jedinstvo mnogostrukosti obnovnih akcija, koje nisu svojevrijedno već psihološki i organizatorno motivirane. On podsjeća na to, da je to ona ideja, obnova židovskoga naroda, iz koje proizlaze brojni problemi, on dovadja sve sile, koje rade na raznim mjestima, u dodir žive izmjene misli i energije. Kongres utjelovljuje jedinstvo akcija, da li Narodni Fond, ili Keren Hajesod, ili radna politika, kulturni rad, privatna inicijativa ili nacionalno osvještavanje, sve se to po kongresu ukazuje kao put k istome cilju.

Keren Hajesod

Provizorni iskaz prihoda Keren Hajesoda u mjesecu maju. Glavni ured Keren Hajesoda u Londonu objelodanjuje prihod za mjesec maj u ukupnom iznosu od 65.684.12.10 funti te su doprinijeli:

Ujedinjene Države	42,766.11. 2
Kanada	4,968. 9. 7
Čehoslovačka	2,698.18.10
Engleska	2,250.—.—
Argentina	1,700.—.—
Južna Afrika	1,500.—.—
Litavska	1,229.18. 6
Holandija	1,112.17. 4
Poljska	996. 9.—
Ruske izbjeglice u Londonu	800.—.—
Danzig	726.10. 3
Finska	696.18. 3
Rumunjska	663. 5.11
Njemačka	483.15. 4
Istočna Galicija	428.15.10
Austrija	330.13. 8
Norveška	300.14. 2
Francuska	264. 8.10
Bukovina	240.—.—
Tunis	238. 6. 2
Švicarska	194. 3. 6
Letonska	163.19. 5
Estonska	135.16. 1
Švedska	120.—.—
Sibirija	120.—.—
Besarabija	100.—.—
Grčka	80.—.—
Jugoslavija	65. 1. 9
Italija	35.10. 5
Danska	29.—. 4
Kina	27.—.—
Mađarska	11.16. 5
Brazilija	5.—.—
Palestina	200.12.—
Ukupno	6,684.12.10

Ukupni prihod Keren Hajesoda do 31. maja 1923. iznosi prema tome 912,935.—.11 funti.

Time je prekoračen dosad najveći mjesečni prinos od 55,444 funti u mjesecu martu sa svotom od preko 10,000 funti i postoji vjerojatnost, da će Keren Hajesod postići svoj cilj, da prije zasijedanja skupi 1 milijun funti. Ovogodišnji će kongres pod mnogo povoljnijim prilikama moći da stvara zaključke o budućem radu.

Keren Hajesod u Americi. Na sjednici Board of Directors americkanskog Keren Hajesoda, koja se održala dne 23. maja, ponovno je izabrana uprava Keren Hajesoda. Za začasnog predsjednika izabran je Samuel Untermyer, a za chairmana Moris Rothenberg.

Kao blagajnik izabran je je Conheim a kao glavni tajnik Emanuel Neuma. Nadalje izabran je financijalni odbor s Jakobom Siegelom na čelu. Novi odbor izradjuje plan za naredni rad.

U ime novoga direktorija objelodanjuje Rothenberg statement, u kojem u prvom redu podsjeća na dosadašnje uspjehe Keren Hajesoda u Americi. Americkanski Keren Hajesod nije samo ispunio preuzetu obvezu, da mjesečno dopri-naša 100.000 dolara za palestinski budžet već posjeduje danas u gotovom još 533.000 dolara. Keren Hajesod je od početka svoga rada namaknuo 3900.000 dolara, a ta će se svota do konca juna vjerojatno povisiti na 4,250.000 dolara. U mjesecu maju primio je prema izvješću tajnika americkanski ured 770.000 dolara najveća svota, koja je do sad postignuta u jednome mjesecu. Prijašnji najveći rezultat postignut je u januaru, kad je unišlo 286.000 dolara. Keren Hajesod kampanja nastaviti će se naročito u New Jersey, Pitsburgu, Teksasu i na obali Tihoga oceana. 16. juna priredjen je u Cooper Unionu oprosni banket za profesora dr. Weizmanna, koga očekuju u Londonu, kamo će vjerojatno 26. juna stići.

Poljska. Kod glavnog ureda Keren Hajesoda u Poljskoj stigle su u mjesecu maju obveze za Keren Hajesod iz mnogih židovskih središta. Unišlo je gotovine vrijednosnih papira i obveza iz 128 gradova. Osim toga najavila su 30 mjesta novih obveza, koje će tek stići početkom juna. U mjesecu maju posjetili su zastupnici Keren Hajesoda 46 mjesta, a u 11 mjesta osnovani su novi odbori. Upravitelj centralnog ureda sa zadovoljstvom konstatuje, da se rad za Keren Hajesod vrlo povoljno razvija.

Engleska. Prema izvješćaju Keren Hajesoda u Engleskoj sabrano je od početka do juna 1922. u Engleskoj 22004 funti za Keren Hajesod, dok je u zadnjih 10 mjeseci od augusta 1922. do juna 1923. unišlo 12106 funti. Keren Hajesod namaknuo je ukupnoga u Engleskoj 34000 funti. Od toga otpada 16000 na London, 4000 na Manchester 5800 na Glasgow, 3500 Liverpool, 1400 Leeds i 1000 na Edinburg.

Razne vijesti

Izdaci cionističke organizacije u Palestini u godini 5682. i prvo polugodište 5683. Na račun budžeta potrošeno je i to: u god. 5682 u I. polugod. 5683.

Odjel za nastavu	100,607.031	18,491.453
Poljoprivredna kolonizacija	111,199.073	47,957.838
Imigracija	68,601.895	23,164.961
Zdravstvo	100,000.000	26,415.125
Pokusne stanice	10,000.000	7,523.357
Radni odjel	48,282.506	9,118.395
Izvanredni izdaci	14,161.863	1,881.045
Odjel za obrt i industriju	1,533.925	596.07
Upravni troškovi	24,035.725	7,085.573
Sveučilišna biblioteka	1,818.000	352.750
Tehnika	10,000.000	125.000

Važan članak mr. Sidebothama. Poznati poznavalac Palestine mr. Sidebotham je u »Refery« u napisao članak,

vrijedan pažnje, u kojemu raspravlja o mnogim pitanjima palestinskog problema. Mr. Sidebotham upućuje prije svega na to, da Židovi imaju pravo u Palestini osnovati sebi nacionalni dom, a zatim raspravlja o pitanju, da li se Englezi imaju za židovsku nacionalnu domovinu zauzeti. Da, piše mr. Sidebotham, to je svakako naša stvar. Kad ne bi bilo Palestine, morali bi je mi stvoriti, i kad ne bi bilo Židova, morali bi mi židovske robotnike (utopističke mašinske ljude) za Palestinu stvoriti, i to radi Sueskog kanala. Jer kad ne bi bilo Palestine, Francuzi iz Sirije i Turci bi se natjecali, tko će prije na Sueski kanal dospjeti. Ne smijemo pri tome zaboraviti na nezavisnost, koju smo Egipćanima obećali. Mr. Sidebotham upozorava nadalje, da se Sueski kanal bez Palestine ne može braniti i prelazi na navodno zapostavljanje Arapa. Okolnost, da je Palestina dana Židovima, ne tangira ni na koji način interese Arapa, koji obitavaju u zemlji. »Žalim, veli se nadalje u članku«, da se Sir Herbert Samuel, koji je pored velikih zapreka činio najbolje, nalazi se sada u kritičnom položaju, premda je učinio koncesije Arapima. Ali ja mislim, da je potreban samo apel na engleski parlament i engleski narod radi mandata za Palestinu. Moramo radi Sueskog kanala Palestinu u našem posjedu zadržati. Najbolji put za to je, stvoriti bogatu i patriotsku Palestinu, koja ne će nikoga propustiti, tko ima namjeru napasti kanal. Arapi sami ne mogu ovakvu Palestinu stvoriti, ali to se može ostvariti pomoću Židova. Kad to bude jasno, dobiti će vlada mandat engleskog naroda, koji je više vrijedan nego ikoji drugi mandat. Uvjeran sam, da će, kad ovakav mandat bude predan, opozicija Arapa, koja je djelomično antibriška, a i hazardiranje sa engleskim javnim mnijenjem, odmah prestati.

O tom pitanju je nedavno objelodanjen jedan članak i u »Daily Chronicle«, u kojem se medju inim i na tg upozorava, da se ovdje ne radi samo o cionizmu, nego i o interesima Engleske, koja mora Palestinu zadržati. Od vlade se zahtjeva, da zatraži od parlamenta novi mandat i da pooštri mjere u Palestini.

Rad Joint Distribution Commite. Povodom dolaska predsjednika americkanskog Jointa Feliksa Warburga u Beč, održala se dne 8., 9. i 10. konferencija direktora Jointa, koja se bavila raznim radovima, što ih je Joint proveo u evropskim zemljama kao i pitanje likvidacije.

Joint, koji je zamišljen kao prolazna organizacija za pomoć žrtvama rata, naravno nije u stanju da u nedogledno vrijeme proteže svoj rad. No ipak će se, u koliko to sredstva dozvoljavaju, održati sve ono, što je stvoreno.

Ovaj rad, koji će još dulje vremena trajati, provest će Joint u zajednici s drugim židovskim organizacijama. Medicinski rad gotovo je svagdje završen, a novi se ne mogu započeti. Osnovane bolnice i druga sanitarna društva ostat će naravno trajno u tim općinama. Odjel za bjegunte prestat će raditi 1. oktobra. Rad, koji je u savezu s emigracijom, morat će opet preuzeti one organizacije, koje su se do sad bavili emigracionim radovima.

Odjel za skrb za siročad nastaviti će svoj rad do konca godine. Za dalje nema

sredstava, no pokušat će se, ako će se moći namaknuti sredstava, da se rad nastavi, dok djeca ne budu odgojena. Odjel za obnovu će kao i do sada započeti rad provesti te podupirati nastradale obrtnike, radnike i manje trgovce, a naročito će ponovno razvijati djelatnost u izgradnji razorenih kuća. Zahvalan rad bila je potpora kulturnih zavoda u svim istočnim zemljama. Na žalost nema više sredstava za taj rad, pa će morati Židovi pojedinih zemalja sami našmoći sredstava da uzdrže te škole. Naročita pažnja posvećena je pomoćnome djelu u Rusiji. Nije se stvorio nikakav zaključak, da se taj rad likvidira ili umanjuje, ali on se ima provesti tako, da židovske organizacije opet ojačaju i da postaju samostalne, a naročito se ima podupirati poljoprivredni rad Židova.

Palestina u brojkama. Pod tim naslovom izdala je prije kratkog vremena palestinska vlada statistički priručnik, koji sadržaje rezultat pučkog popisa od oktobra 1922. Iz tog priručnika vadimo ove brojke: Od ukupnog broja pučanstva od 757.182 duše su 590.890 i. j. 78,03% muškarci, 83.794 t. j. 11,03% Židovi, 73.024 t. j. 9,74% hrišćani i 136 Samarijanci. U broj židovskog pučanstva nije uračunato pučanstvo Gornje Galileje. U Palestini prevladavaju muškarci te ima 387.118 muževa i 370.064 žena. Među Židovima Palestine bilo je 43.762 muža i 39.932 žene. U Palestini govori se 40 jezika. Na prvom mjestu je arapski (657.560) osoba, na drugom mjestu hebrejski (80.396), zatim engleski (3098), armenski (2970), židovski (1946). Od židovskog pučanstva stanuje 68.627 duša u gradovima. Najjače židovsko pučanstvo ima Jeruzolim, gdje stanuju u starom gradu 5639, a u novom gradu 28.332 Židova. Zatim slijedi Tel Aviv s 15.065, Haifa sa 6230, Jafa 5087, Tiberias 4427, Safed 2986, Hebron sa 430 židovskih duša. U ostalim gradovima Palestine stanuju po 98 Židova. U 25 židovskih kolonija Judeje stanuje 8426 židovskih duša. Najviše duša broji Petah Tikva (3008), zatim Rišon le Cijon (1373), Rehovot (1241).

U Samariji u 27 naseobina stanuje 3785 Židova. Najveća je naseobina Zihron Jakob sa 1013 stanovnika. Galilejske naseobine nastavaju 2618 židovskih duša, od kojih je najveća Roš Pina s 460 stanovnika. Ukupni broj stanovništva u kolonijama iznosi 14867. U arapskim i njemačkim kolonijama stanuju 238 Židova. Prema tome stanuje u gradovima 82%, a u kolonijama 17,7% židovskog pučanstva.

Prema broju židovske radničke organizacije imade u Palestini 16.608 židovskih radnika, među njima 11.904 muževa i 4704 žena.

MORRIS ROSENFELD.

Pri završetku lista primili smo vijest, da je poznati židovski pjesnik Morris Rosenfeld u New-Yorku u dobi od 61 godine umro. U narednom broju donijet ćemo prikaz ličnosti Rosenfelda i ocijenu njegovu literarnoga rada.

Iz Jugoslavije

XIII. CIJONISTIČKI KONGRES.

Glavna izborna komisija primila je ovu izbornu listinu, kojoj je dala redni broj 1.:

Listina broj 1.

1. Dr. Hugo Spitzer, Osijek;
2. Dr. David Alkalay, Beograd;
3. Dr. Aleksandar Licht, Zagreb;
4. Dr. Moric Levi, Sarajevo;
5. Šime Špitzer, Zagreb;
6. Dr. Julio Dohany, Karlovo selo.

Upozorenje.

Prema objelodanjenom izbornom redu za XIII. cijonistički kongres imadu sve mjesne organizacije obaviti izbor dne 14. jula na večer ili dne 15. jula o. god.

Svaka mjesna organizacija ima smjesta obrazovati izbornu povjerenstvo, koje imade odrediti dan izbora i o tome prema mjesnim prilikama najkraćim putem obavijestiti sve izbornike. Potvrda o plaćenom šekelu služi kao izborna iskaznica. Obavijest o danu izbora ima da sadrži i mjesto izbora kao i sat od koga i do kojega će se obavljati izborni čin, te primjedba da će nakon dovršenog određenog sata moći još da vrše izbornu pravo samo oni, koji se u tom času nalaze u izbornom lokalnu. Zatim će isprazniti izbornu žaru, otvarati omote i ispitivati valjanost predanih glasovnica i njihovo brojanje.

Glasovnice imaju se brojati tako, da predsjednik izbornog povjerenstva glasno čita broj kandidatske listine, označenoj na pojedinoj glasovnici, a članovi izbornog povjerenstva na posebnoj hartiji, koja je sastavni dio izbornog zapisnika, zabilježe u dotičnu kandidatsku listinu okomitu crticu.

Nakon pročitavanja brojeva svih glasovnica brojiti će se okomite crtice uz upisane pojedine kandidatske listine i ustanoviti, koliko je glasova otpalo na pojedinu kandidatsku listinu.

Proglašenje izbornog čina je javno.

Iza proglašenog rezultata izbora, imadu se glasovnice zajedno sa dva primjerk a izbornog zapisnika na licu mjesta staviti u omot, zalijepiti i zapečatiti i odmah preporučeno poslati glavnoj izornoj komisiji u Zagreb, Ilica 31, III. kat na naslov Savez cijonista Jugoslavije.

Izborni zapisnik.

O izbornom činu ima da se vodi zapisnik, u kojem se upisuju sve važne faze izbornog čina i sve podatke odnoseće se na sam izbor. (Formulari pripisat će se svim mjesnim organizacijama). Izborni zapisnik ima se potpisati po svim članovima izbornog povjerenstva i pripisati u dva jednaka primjerk a zajedno s predanim glasovnicama glavnoj izornoj komisiji u Zagrebu.

Glasovnice.

Glasovnice imadu da sadrže samo broj kandidatske liste, kako su u »Židovu« objelodanjene i prezime i ime prvoimenovanog kandidata na dotičnoj listini.

Uvažiti će se samo one glasovnice, koje nose broj i ime prvoimenovanog kandidata listine, koje su oficijelno u »Židovu« objelodanjene.

Glasovnica ima se u zatvorenom omotu predati predsjedniku izbornog povjerenstva, koji će je, ustanoviv izbornu pravo predatelja, staviti vidljivo u izbornu žaru. Sve glasovnice pojedinog mjesta moraju biti iste boje.

Svaki izbornik može samo jednu glasovnicu pravovaljano predati. Preda li dvije jednako glaseće vrijedit će kao jedna, a preda li dvije razne glasovnice, ne će se ni jedna uvažiti.

Pozivamo sve mjesne cijonističke organizacije, da se tačno drže ovih instrukcija i da prouče izborni red objelodanjen u broju 23/24 »Židova« tako da ne bude ni s čije strane prigovora.

Glavna izborna komisija.

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni Odbor je na svojoj sjednici od 27. juna nakon riješenja tekućih agenda primio do znanja izvještaj o šekelskoj akciji prema čijem rezultatu ima Savez pravo na 3 delegata. Iza toga referent palestinskog ureda predlaže plan za osnutak institucije za skrb za protazeće halucim. Iza odulje debate stvoren je zaključak, da Radni Odbor delegira za ove funkcije Mjesnu organizaciju odnosno Židovsko narodno društvo u Zagrebu, koji ima da u prenesenom djelokrugu vrši rad. R. O. delegirat će i upravitelja za tu instituciju. M. O. organizacija ima da se pobrine za namaknuće sredstava, te će nakon ustanovljenja tačnoga proračuna, pošto stvar nije lokalne naravi, pozvati i druga mjesta, da za tu instituciju nešto doprinesu. Nakon toga raspravljalo se o akciji za osnutak jugoslovenske halučke farme te je uglavljen konačni plan za provedenje ove akcije.

Ispravak. U zadnjem broju »Židova« potkrala se u proglašenju za Mošav hehalucim mi-ugoslavija neugodna tiskarska pogreška, koja kvari smisao dotične rečenice. Umjesto »Prepirka se otegnula ima da stoji: »Prepirka se o tome otegnula...« što ovime ispravljamo.

Za propagandu, čije provedenje se tražilo na zadnjem Saveznom Vijeću, stavili su se gg. Jakša Wegner i inž. Ivo Goldstein Savezu na raspolaganje.

Herzlove spomenslave u Zagrebu. U utorak, dne 3. jula u 1/28 sati na večer obaviti će povodom obljetnice smrti dra Teodora Herzla žalobna služba božja u ovdašnjoj sinagozi.

U četvrtak, dne 5. jula priredjuje židovsko narodno akademsko društvo »Judea« spomenslavu u dvorani Teatra marioneta (Jeronimska, Trg I. 18). Početak u 1/29 sati na večer.

Sastanak svega članstva Makabija u Zagrebu. Predsjedništvo Žid. gombalačkog i sportskog društva »Makabi« sazivlje za srijedu dne 5. jula o. g. u 8 1/2 sati na večer u prostorije žid. akad. menze (Palmotićeve ul. br. 16 **sastanak svega članstva.** Dnevni red: Organizacija i pripreve za IV. beogradski omladinski slet (5., 6. i 7. august o. g.)

IV. SLET JEVREJSKE OMLADINE JUGOSLAVIJE

u Beogradu 6., 7. i 8. augusta 1923.

Vježbe za natjecanja na spravama kao i note za sletske proste vježbe biti će za koji dan gotove. Društva, koja na to reflektiraju, neka se odmah obrate na R. O., pa će im se te stvari poslati. R. O. razaslat će ovih dana cirkulare i uputne arke glede prijavljivanja za slet, te upozorava sva društva, da je bezuvjetno potrebno, da ista do odredjenog termina pošalju svoje odgovore.

Radni Odbor
S. Ž. U. O.

Popust na željeznici za Slet. Riješenjem ministarstva za saobraćaj broj 20311 imaju svi učesnici sleta 50% popust na državnim željeznicama.

ŠPORT NA IV. SLETU JEVR. OMLADINE JUGOSLAVIJE.

Propozicije za lakoatletiku.

- I. Za seniore (od 18 godina dalje)
 1. Trčanje na 100 metara
 2. Trčanje na 200 metara
 3. Trčanje na 400 metara
 6. Trčanje na 3000 metara
 4. Trčanje na 800 metara.
 5. Trčanje na 1500 metara
 7. Trčanje stafeta na 4 × 100 metara.
 8. Skok u vis sa zaletom
 9. Skok u dalj sa zaletom
 10. Bacanje diska
 11. Bacanje koplja
 12. Bacanje kugle.
- II. Za juniore (do 18 godina)
 1. Troboj: 60 m trčanje; skok u vis sa zaletom i bacanje kugle.
 2. Trčanje stafete 4 × 100 metara.
- III. Za juniore (do 16 godina)
 1. Troboj: 60 m trčanje; skok u vis sa zaletom i bacanje kugle
 2. Trčanje stafete 4 × 60 metara
- IV. Za djevojke (bez razlike dobi)
 1. Troboj: 60 metara trčanje; skok u dalj s mjesta i bacanje kugle
 2. Trčanje stafete 4 × 60 metara

*

Propozicije za plivanje.

- I. Muški seniori (iznad 16 godina).
 1. 100 m prsni tempo
 2. 100 m. na leđima
 3. 300 m. slobodni stil
 4. 200 m slobodni stil
- II. Ženske (iznad 16 godina)
 1. 50 m. prsni tempo
 2. 50 m. na leđima
 3. 100 m slobodni stil
- III. Muški i ženski juniori (ispod 16 godina)
 1. 50 m. slobodni stil
 2. 50 m. prsni tempo.

Svi dopisi glede športa i gimnastike na sletu šalju se na Savez Žid. Oml. Udruženja, Zagreb, Ilica 31, III. kat u posebnim dopisima s klauzulom »šp. i gimn. na IV. Sletu«.

FRANZENSBAD

Sanatorium dr. Salom

najmodernije uređen za sve ženske, srce, želudčane bolesti i malokrv osti. Cijene umjerene: 55 č k. na dan

Književnost

PRVA GODINA »HAAVIVA«.

Na ovome je mjestu već nekoliko puta bilo prilike da se osvrnemo na brojeve našega prvoga i jedinoga dječjega lista. Naše riječi nijesu mogle da budu kritika u potpunome smislu. Nijesmo oštro ocjenjivali brojeve »Haaviva«, jer je to bio prvi pokušaj, da i naša djeca dobiju svoj list i u njemu židovskoga štiva. Bio je to pokušaj, i ako vrlo potreban, ipak i težak. Uz nesigurnost materijalnih uvjeta bili su još nepredvidljiviji literarni prilozii. U doba, gdje u Jugoslaviji izlaze samo takovi dječji listovi, koje podupire vlada ili kakva institucija zbog bilo koje propagandističke svrhe izlaženje je »Haaviva« moralo biti teško i nesigurno. I »Haaviv« hoće da posluži propagandi velike ideje, promicanju židovske obnove izgrađivanjem židovstva u dušama naše djece. Ipak nije mogao da se pohvali velikim pomaganjem židovskih institucija. No zato može da se pohvali većom hvalom od one. Uzdržala su ga uz omladinu sama djeca. To je najbolji dokaz potrebe i vrijednosti njegove.

I upravo zbog toga, što je »Haaviv« bio pokušaj, nijesmo mogli da potpunom kritikom gušimo mladu biljku. Danas je ta biljka već godinu dana stara. Izašlo je 10 brojeva »Haaviva«. Danas možemo lakše da sudimo i literarnu vršnoću njegovih priloga.

»Haaviv« je plod rada nekoliko ljudi. U prvoj godini bijaše krug saradnika vrlo malen. Uz urednika g. profesora Szemnitza, koji je ispunio velik dio »Haaviva«, i uz ostale članove uređivačkoga odbora javilo se samo nekoliko pripovjedača i saradnika. U novoj godini bezuvjetno treba da se taj krug uveća. Time će i sadržaj postati raznoličniji. Osobito treba originalnih radnja.

Jer dosada u »Haavivu« vladaju prevodi. To je prirodna pojava. List nije nastao zbog želje za organom saradnika, nego zbog potrebe dječjega organa. Saradnici pokušashe samo da izvrše dužnost svoju prema djeci, koja traže židovsko štivo. A u jednu nema u nas toliko židovskoga sadržaja, da bismo ga imali izricati u pjesmi i priči, u drugu opet nema u nas toliko literarne snage, da bismo stvarali potpuno vrijedna djela. A za djecu je najbolje istom dosta dobro. I upravo izneseni originali dokazuju potrebu prevoda. Opaža se ta potreba i kod pjesama, i ako je Šalom ben Cvi iznio 6 originalnih pjesmica, od kojih je najpopularnija »Mirjama je postila«. I neke druge pjesme njegove odlikuju se umiljatošću i vrijednošću. A ipak su i ovdje barem jednako odlučne i znatne prevedene pjesme, između kojih se ističu Frišmanove »Bajke«, Černihovskoga »Nahmoni« i Kačnelsonova pjesmica »Brat i sestra«.

Prevod potpuno dominira u području priče. Uz bibliju neiserpivo blago Agade i moderne jevrejske pripovjedače Frišmana, Pereca, Feierberga i Nemberga nalazimo Herzla, Nordaua i tri priče Irme Singerove. Dok su prevodi gotovo svi vrlo lijepi, originalne priče nijesu bile osobito brojne, a i od ono malo nema nijedne, koja bi se odlikovala osobitom i trajnom vrijednošću. Hilda

Herzler u svojim erticama nikako se ne diže nad šablonu. Odlična je njena ljepota jezika, kao i Ruže L., koja je vrlo lijepo prevela priče Irme Singerove, i ako u svome originalu »Maštanovo carstvo« pored sve miline nekih momenata nije stvorila pravu priču. Ono nekoliko ostalih pripovijedaka gotovo i ne može da se tako nazove. Sve je to bez radnje i šablonski.

Tako je uzrok omiljelosti »Haaviva« ljepota prevedenih priča naših najvrednijih izvora i najboljih pripovjedača. Gotovo svi su ti prevodi prevedeni iz jevrejskoga originala pa se time prekinulo doba, u kojemu smo upoznawali jevrejsku literaturu samo u njemačkim prevodima.

Uz prigodne i poučne članke, među kojima imade vrlo lijepih opisa i orisa židovskih obreda i običaja, bilo je u tih 10 brojeva 8 što boljih, što lošijih životopisa. Neki su od njih bili popraćeni slikama. Pokazalo se to vrlo dobrim načinom, da djeca dobiju živu predodžbu o najznatnijim našim ljudima prošlosti i sadašnjosti.

Bilo je dakako još različenih člančića za pouku i zabavu, razbibrige, igara itd.

Prva je godina »Haaviva« završena. Maleni krug ljudi pokušao je da svoje najbolje sile posveti odgoju djece iznešenjem židovske građe. Taj krug treba da se poveća. U prvome redu trebalo bi više vrijednih originalnih radnja. A pored toga ili možda i prije toga treba materijalne pomoći roditelja i židovskih institucija, da druga godina »Haaviva« bude još bolja. Mi želimo to njemu i našoj djeci, koja su ga već toliko zavoljela pa ga tako željno čekaju.

Cvi.

»HAKOAH U ZAGREBU.

U subotu, dne 23. juna, igrala je »Hakoah« protiv »Concordije«, a u nedjelju, dne 24. protiv Haška. U obim utakmicama bila je »Hakoah« pobjednik, te je protiv »Concordije« postigla rezultat 3:1, dok je prema Hašku postigla samo 1:0. Sva zagrebačka športska javnost velikim je interesom očekivala ove utakmice, a naročito onu sa Haškom. No dok je prvi dan »Hakoah« protiv »Concordije« predvela vanredno lijepu igru, koja je pokazala sve odlike jedne momčadi, koja je tehnički i taktički na visini, nije ta lijepa igra u utakmici protiv Haška mogla da dodje u tolikoj mjeri do izražaja, jer se igra izrodila u surovost, pa je, kako to sva športska kritika ističe, posvećena sa strane Haška veća pažnja nogama protivnika no lopti. Vrataru »Hakoah« polomljena je ključna kost, te je prenešen u bolnicu. Kraj toga sudac utakmice nije bio dosta odlučan, dozvolio je mnoge zabranjene stvari i nije imao vlast nad igračima. A gledaoci nisu pokazali na drugoj utakmici, da im je stalo do lijepe i fair igre i sporta, već je igrače podstrekavala na surovost i prouzročila je neprestanim povcima atmosferu, koja je lako mogla da izazove sukobe.

Najavljena utakmica s Gradjanskim nije se odigrala.

Sva zagrebačka kritika puna je hvale za Hakoah, koji je ovaj put pokazao vanrednu formu, ma da je kod svojih zadnjih prvenstvenih igara u Beču bio tučen od mnogo slabijih klubova.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III. kat.
Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
& Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskoga naroda. Žid. narodni fond utemeljen je na V. stor. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leisrael) za Jugoslaviju

HERZLOVE ŠUME.

Povodom obljetnice sturiti dra Teodora Herzla pozvali smo sve sumišljenike, da daruju za Herzlovu šumu. Danas hoćemo da prema podacima glavnog ureda Keren Kajemeta Leisrael da prikazemo, koje je veliko kolonizatorsko djelo već do sad, uslijed darova za Herzlove šume, stvoreno.

Napredak u radu pošumljivanja Keren Kajemet Leisraela zadnjih godina ide uporedo s povećanjem posjeda Keren Kajemeta. Godine 5679., nakon velikih puštošenja prouzročenih ratom mogao je Keren Kajemet tek 50.000 drveća zasaditi. I godine 5683. zasadjeno je već 767.000, prema tome je porast u 4 godine 717.000 drveta.

Rad oko pošumljivanja ograničio se na 10 mjesta, i apstrahiramo od do sad još

slabih nasada u Nurisu, možemo danas govoriti o 9 šuma, u kojima su pojedina drva dosegla visinu od 4—5 metara. Imamo danas umjesto jedne Herzlove šume uslijed darova židovskoga naroda već 9 Herzlovih šuma. Iz ovih novih šuma restaurirat će se stara šuma kod Nahalala, koja se proteže na prostoru od 4000 dunuma. Do sad je na taj način dobiveno 11.000 drveća većinom hrastovih. Za nekoliko godina odbacit će sve te šume iz godine u godinu sve to veći prihod. Ove šume dakle pored opće ekonomske i higijenske vrijednosti ukazuju se i kao dobro sredstvo za ulaganje narodnog kapitala.

Progresivno umanjenje troškova za njegu drveća omogućit će Keren Kajemetu, da opet počinje pošumljivanjem. No prvi preduvjet za taj rad je, da se Keren Kajemetu stave na raspolaganje nužna

sredstva. Ta sredstva ima Narodni Fond da dobije iz darova za masline. U zadnje 3 godine primio je narodni Fond za masline samo 25.000 funti. S tim ograničenim sredstvima postigao je Keren Kajemet vrlo lijepe uspjehe. Među najraznijim kolonizatorskim preduzećima u Palestini jedva koje ima toliku važnost kao Herzlova šuma. S nacionalnoga, ekonomskoga, higijenskoga i estetskoga gledišta je rad pošumljivanja u Erec Jisraelu od najveće važnosti. Uspjesi nas obvezuju, da se čim više sredstva privede toj svrsi. 20. Tamus neka bude opet povodom, da se svi Židovi sjećajući Teodora Herzla ujedno sjete i velikoga djela pošumljivanja, što ga narodni Fond provadja i da u obilatoj mjeri davaju za Herzlovu šumu.

Iskaz darova broj 13. od 14. do 27. juna 1923.

OPĆI DAROVI.

Daruvar: Radi sretne dopreme stvari Luisa Fellner 25.—, Dobitak na kartama Fina Sorger 10, na izletu dr. A. Katz 5.—, na izletu Žid. gosp. društva sakupili sviranjem Geza Schönauer i Dušan Holzer 75.— 115.—

Vinkovci: Vilko Ornstein umjesto čestitke dru. Frim Attias 20.—

Zagreb: David Spitzer Zgb 10.— i Lav Stern 15.—, umjesto čestitke dr. Frim—Attias dr Licht 15.— 160.—

ŠKRABICE.

Zagreb: J. Englsrath 6.50, D. Ullmann 10.—, J. Kollmann 18.—, Nova knjižara 8.25, A. Nemmann 5.—, J. Hoffmann 70.—, Löwenthal 56.—, Taheia 91.—, L. Ljon 56.—, E. Weiss 13.—, D. Hirschl 23.—, A. Licht 190.—, J. Rothmüller 28.—, Menza 56.—, Hinko Spiegel 20.—, dr. P. Beck 52.50, Žiga Hacker 50.—, A. Sauerbrunn 25.50, J. Cohen 14.—, dr. A. Licht 285.—, L. Bühler 43.—, Razno 6.65, David Siptzer 50.— 1177.40

Karlovac: Rechnitzer 47.50, E. Eisler 32.—, S. Mattesdorfer 30.—, J. Fröhlich 30.—, A. Eisler 27, S. Weiberger 26.—, H. Brauner 22.—, Horovitz 22, Herrstein 15.—, M. Herlinger 14.—, S. Weiss 9, J. Berger 9.—, Tauber 5.—, J. Weiss 4.—, J. Rendeli 3.50, Polanrer 2.50, D. Weiss 1.50 297.— 1474.40

ZLATNA KNJIGA.

Zemun: Na račun zlatne knjige upis Hano

Hermann : Herman Semnic 10.—, Julio Stadler 10.—, Nussbaum Wien 20.—, Geza Kellner 25.—, Vilim Scheer 200.— 265.— 265.—

MASLINE.

Zagreb: Josip Wachs u vrt Elle Wachs 1 m, Štefa i Ljubica Anhalzer u gaj Davida Anhalzera prig. obljetnice njegove smrti 4 m, 75.—

Lipik: dr. Izidor Hermann daruje kod Tore u gaj Gjure Hermann na obljetnicu njegove smrti 4 masline 50.—

Sjeničak: U vrt Eleonore i Hinka Fröhlicha daruju zahvalna djeca 16 m 200.— 325.—

JAAR JUGOSLAVIJA.

Vinkovci: Kod Tore daruju Noel ben David Ziegler za ozdravljenje kćerke Mirjame na ime iste 8 m. Žiga Hoffmann na ime Roza, Izidor 4 m, Vilko Ornstein na ime Mira, Oton i Zdenko 4 m 200.—

Do sada darovano 8622 masline za popunjenje šume treba još 1378 maslina.

TOORA DAROVI.

Daruvar. Dragutin Goldberger 100.—, Leopold Strauss 50.—, M. Mermelstein 50.—, O. Ungar 25, O. Gross 12.50, J. Morgenstern 12.50, Gabriel Stark 12.50 262.50

GEULAT HAAREC AKCIJA.

Zagreb: Oklada Pfeiffer 100.—, Akcija »Ju-

deje« 1460.50, Makso Lederer za primljenu proviziju 1000.— 2560.50

Vinkovci: Prigodom Bar Mieva Hermann Picka daruju kod Tore po 100.— D. Emanuel Engel, Marko Rothmüller, po 50.— D. Jakob Pick, Sigi Engel, Adalbert Engel Ludvig Engel, Mavro Epstein, po 20.— Herman Pick, Lavoslav Stein 50.—, Taskier 50.—, Leo Preis 20.—, Adolf Kohn 10.— Mavro Marberger 5.— 605.—

Banjaluka: 10% od purimske zabave 636.—

Karlovac: Prigodom vjenčanja Olge Leicht 40.— 3841.50

Za Geulat haarec unišlo do sada 39.909.10

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	5892.40
Srbije	—
Vojvodine	—
Bosne	636.—
Dinara	6528.40

Od 1. januara do 27. juna 1923. unišlo sveukupno Dinara 333.302.03

NATJEČAJ.

Na javnoj izr. konf. pučkoj školi u Vukovaru, ima se početkom iduće školske godine popuniti mjesto učiteljske sile, diplomirane u našoj državi. Plaća je jednaka državnoj. Molbenice šalju se do 21. jula t. g. na potpisano predstojništvo.

U Vukovaru, 21. juna 1923.

Dr. Aleksander Stangl
predstojnik,

Taheia

Internacionalno transportno poduzeće
Jelačićev 23 ZAGREB Telefon 16-12

Carinsko-posrednička
poslovnica uskladištenja

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava

I^a Vapno (Kreč)

dobavlja iz vlastitih vapnara u Očuri i Novom Marofu

Sjedinjene krečane d. d.
u Zagrebu Bogovičeva ulica 3

Telefon broj 5-55 . Brzjavni: Krečane, Zagreb

Produkcija 120 vagona mjesečno

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“
VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA
ZAGREB - ILICA 31

TELEFON: 17-95 PAPPERKUR BRZOJAVI.

Veletrgovina pisateg, risateg, novinskog, te omočnog papira
Vlastiti proizvod bilježnica, notesa, blokova i konfekcija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište kuverata, te pisateg i risateg pribora

„TEVIT“
 Poduzeće za elektroindustriju i trgovinu
 Telefon 14-59 ZAGREB Gajeva ulica 15

Izvadja: Električna instalacija svijetla, telefona, kućnih zvonila i reklama

Preuzima: Uredjaje električ centrala, pogona, prenose sila, popravljjanje sviju vrsti električnih strojeva

SIDRO d. d.
 za trgovinu željezom Zagreb
 Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 2-30.

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & Co., A.-G.
 Wien Berlin

Očjel za alat i konstrukcije
St. Egydy er Eisen- und Stahlindustrie-gesellschaft in Wien

Turpije marke Fischer, žice i užeta iz žice
 Samoprodaja za Hrvatsku i Slavoniju
 Prve jugoslavenske tvornice šarafa d. d., Zagreb

MOSTER
 TVORNICA LAKA d. d.
 U ZAGREBU

Proizvadja:
 lakove, lak-boje, firnis,
 uljene boje, zemljene
 i kemičke boje
 za svu industriju, obrt i trgovinu

Štofova
Adler i Büchler, Zagreb
 Telegram: štofova - Preradovičeva ulica 2 - Telefon: 26-56

na veliko

D. M. C. artikli

te Aida Maria Lucia, umjetna svila (Kunstseide) i razni drugi pamuci. Kod većih naručba znatan popust! Specialna veletrgovina pamuka

Ferdo SCHWARZ i drug
 Ilica br. 45 - ZAGREB - Telefon 2-56
 Brzojavni naslov: SVADRUG

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb
 Ilica 36 Ilica 36

Vjeran čuvar Vaših zubi jest

»LYODONT«
 pasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je povjerenje osigurano!

Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!
 LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

Prva hrvatska veletrgovina željeza i željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.
 Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
 Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uredjaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

Na veliko! Na veliko!

Kolonijalna roba

specijalno kava uz najjeftiniju cijenu kod tt.

I. Dragoner, Zagreb, Nikoličeva 4.

„ГОЛУБ“
„GOLUB“

JE NAJBOLJI PAMUK
 ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE
A. ROMANO
 ZAGREB
 AKADEMIČKI TRG, BR. 8

BERSON

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!